

УДК 336.64:631.11:330.322

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/40.21>**Рибіна Л.О.**

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Сумський національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7959-8794>

Маслак Н.Г.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Сумський національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1482-4118>

Шалигіна І.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Сумський національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2906-3593>

ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ: ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ЇЇ У ЧАСІ

Встановлено, що основною проблемою оцінки у часі інвестиційної складової фінансового контролінгу в аграрному секторі є інфляція та специфіка сільськогосподарського виробництва. Проаналізовано питання оцінки часової вартості інвестицій. Управління інвестиціями вимагає регулярних фінансово-економічних розрахунків, пов'язаних з грошовими потоками в різні періоди. Ключова роль у цих розрахунках належить концепції часової вартості грошей. Згідно з цією теорією, вартість грошових потоків змінюється з часом залежно від необхідної норми доходності на фінансовому ринку. Структура відсоткових ставок відображає комбінований ефект реальної відсоткової ставки, інфляційної премії і премії за відсотковий ризик. Постійність інфляції та її значний вплив на очікувану доходність інвестицій вимагають постійного урахування її впливу у процесі управління використанням капіталу сільськогосподарського підприємства.

Ключові слова: оцінка інвестицій, інвестиційний контролінг, сільськогосподарські підприємства, інфляція, відсоткова ставка.

Постановка проблеми. Сільськогосподарські підприємства як виробничий фундамент аграрного сектору є стратегічно важливими для України, забезпечуючи близько 10% ВВП, понад 40% експортних надходжень та продовольчу безпеку. Вони є ключовим джерелом валютних надходжень, розвивають сільські території та мають високий інвестиційний потенціал навіть в умовах воєнного часу та кліматичних змін. Необхідність функціонування в умовах сучасних економічних викликів, воєнних ризиків та фінансової нестабільності вимагає системного контролю за ефективністю використання коштів. У свою чергу, інвестиційна складова фінансового контролінгу виступає інструментом, що пов'язує довгострокові стратегічні цілі з оперативними фінансовими рішеннями сільськогосподарських підприємств. Тому дослідження інвестиційної складової фінансового контролінгу в аграрному секторі є важливими через специфіку галузі, яка характеризується тривалими виробничими циклами, високою ризиковістю та залежністю від природно-кліматичних факторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми та напрямки активізації інвестиційної діяльності в аграрному секторі України досліджували вітчиз-

няні науковці Назаренко С.А. [1], Ареф'єва О. В. [2], Томілін О.О., Рудич А.І. [3], Христенко О. та інші [4]. Теретико-методичні питання інвестиційного контролінгу присвячені праці Пазуцян А.В., Черкас В.В. [5], зокрема в аграрному секторі Є. Нагорного [6]. Питання оцінки вартості капіталу у часі досліджувалися Е. Бріггемом [7], В. Котланом [8], Дж. М. Калбертсоном [9] та інші. Їх дослідження у цьому питанні продовжили Бетані Дж. Вебер, Гретхен Б. Чепмен [10], Дж. Левенштейн, Тед О'Донох'ю, Шейн Фредерік [11]. Враховуючи мінливість ринкових умов і факторів впливу на вартість капіталу у часі питання оцінки інвестиційної складової у фінансовому контролінгу сільськогосподарських підприємств потребують подальших досліджень.

Мета статті полягає в аналізі теорії структури відсоткових ставок, а також способів врахування інфляційних і відсоткових ризиків, які, поряд з іншими факторами, впливають на структуру відсоткових ставок і криву доходності, а отже – і на вартість інвестицій сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. На думку Томіліна О. та інших вітчизняних науковців «серед основних проблемних аспектів у сфері обліку та управління капітальними інвестиціями» особливе

місце займають питання оцінки «вартості капітальних інвестицій як під час придбання, так і в процесі самостійного створення активів» [3 с. 66]. Сфера обліку та управління капітальними інвестиціями (інвестиційний контролінг) передбачає розробку критеріїв оцінки вартості інвестицій у часі, яка визначає, у свою чергу, ефективність довгострокових інвестиційних проєктів [5].

Ефективна оцінка інвестицій у межах контролінгу забезпечує не лише своєчасне виявлення «вузьких місць» у проєктах, а й перетворює інвестиційну діяльність на інструмент стратегічного управління вартістю аграрного бізнесу. Важливість оцінки інвестицій у межах контролінгу підкреслює Є Нагорний, на думку якого остання «дасть змогу виявити проблемні зони інвестиційного процесу та вжити конкретних заходів щодо їх усунення» [6].

Важливим фактором при визначенні вартості грошей у часі є структура відсоткових ставок, тобто співвідношення між короткостроковими і довгостроковими відсотковими ставками на фінансовому ринку. Перевищення довгострокових відсоткових ставок над короткостроковими визначає висхідною таку структуру; якщо ж має місце протилежна ситуація, тобто коли короткострокові ставки перевищують довгострокові, то така структура є спадною. Відмінність між значеннями відсоткових ставок для різних періодів містить інформацію про монетарну, бюджетну, структурну та міжнародну політику, які потім впливають на майбутню інфляцію. Відомо, що форма структури відсоткових ставок визначається трьома базовими компонентами:

1) реальна відсоткова ставка (тобто компенсація, яку вимагають інвестори за неможливість використання їх коштів, або чиста вартість грошей після корегування на ефекти інфляції). Вона має вплив на загальний рівень відсоткових ставок;

2) інфляція, що зменшує купівельну спроможність грошових надходжень. Отже, інвестори вимагають компенсацію у формі так званої інфляційної премії, тобто додаткового відсотка. Як правило, висхідна структура відсоткових ставок відображає очікуване зростання темпів інфляції, тоді як спадна – їх зниження;

3) відсотковий ризик. Чим більшим є термін до погашення, тим більшим є ризик втрат від змін відсоткових ставок на фінансовому ринку, а тому має місце так звана премія за відсотковий ризик.

Таким чином, структура відсоткових ставок відображає комбінований ефект реальної відсоткової ставки, інфляційної премії і премії за відсотковий ризик (рис. 1).

Необхідно зазначити, що мова іде про так звані «чисті» відсоткові ставки, які не враховують ризик непогашення зобов'язань позичальником та сезонні ризики (властиві для аграрного бізнесу). Крім того, якщо очікувані темпи зниження інфляції є незначними, то структура відсоткових ставок матиме висхідний характер через наявність премії за відсотковий ризик, що збільшується з часом (як можна побачити з рис. 1). Також є припущення, що реальна ставка залишається незмінною, а інфляційні тенденції мають форму прямих (що не завжди відповідає реальності).

Взагалі, очікувана інфляція є основним фактором прийняття економічних рішень, а тому економісти завжди шукали шляхи ідентифікації ринкових інфля-

ційних очікувань. Саме тому структура відсоткових ставок широко вважається одним з найнадійніших джерел інформації про інфляційні очікування, оскільки вона втілює у собі інформацію про майбутні зміни відсоткових ставок. Взагалі, номінальна доходність визначається, в основному, очікуваною інфляцією, на яку, у свою чергу, впливає фактична (історична) інфляція. У свою чергу, спричинені інфляцією зміни у номінальній доходності супроводжуються змінами розміру майбутніх номінальних грошових потоків. Враховуючи галузеві особливості аграрного сектору економіки, які мають вплив на ставку дисконтування через сезонні ризики, для збереження стабільності ставки дисконту, але за необхідності врахувати реальну динаміку надходжень і витрат протягом інвестиційного періоду, сезонні коливання доцільно відображати безпосередньо у прогностичних грошових потоках по місяцях або кварталах замість збільшення ставки дисконтування.

В цілому інвестиційний контролінг аграрного підприємства повинен включати механізми управління галузевими ризиками, зокрема, це сільськогосподарське страхування (передача ризиків, наприклад втрати врожаю страховій компанії); хеджування (використання форвардних та ф'ючерсних контрактів для фіксації ціни продажу майбутнього врожаю); створення резервних фондів тощо, які сприяють мінімізації впливу галузевих факторів на криву доходності.

Форма кривої доходності залежить від двох ключових факторів: перший – це очікування щодо майбутньої інфляції; другий – відносна ризикованість цінних паперів з різними термінами погашення. Деякі науковці вважають, що останній фактор є менш важливим порівняно з очікуваною інфляцією [8]. Вони стверджують, що на ринку домінують великі торговці цінними паперами, які щодня купують і продають облігації з різними термінами погашення, фокусуючись лише на їх короткостроковій доходності (а не ризикованості). Згідно даної точки зору, торговець має таке ж бажання придбати довгострокову (більше 5 років) облігацію, як і короткострокову облігацію (наприклад, з тримісячним терміном погашення). Прибічники даної точки зору стверджують, що форма кривої доходності визначається лише ринковими очікуваннями щодо майбутніх відсоткових ставок. Ця позиція відома як теорія чистих очікувань щодо структури відсоткових ставок. У той же час, більшість вчених і практиків вважають, що важливими є ризики зміни цін фінансових активів з огляду на те, що ринок розглядає довгострокові цінні папери як більш ризиковані порівняно з короткостроковими [7]. Ця точка зору відома як теорія преференцій щодо ліквідності. Обґрунтуємо актуальність цих концепцій за сучасних умов управління інвестиційними проєктами, зокрема в аграрному секторі.

Згідно теорії чистих очікувань, інвестори визначають ціни фінансових активів і відсоткові ставки на основі своїх очікувань щодо останніх. Вони не розглядають довгострокові облігації як більш ризиковані порівняно з короткостроковими облігаціями, адже в рамках цієї теорії довгострокові відсоткові ставки являють собою лише середньозважене значення поточних та очікуваних майбутніх короткострокових відсоткових ставок, тобто премія за відсотковий ризик є нульовою [7]. У реальному житті ця теорія часто не

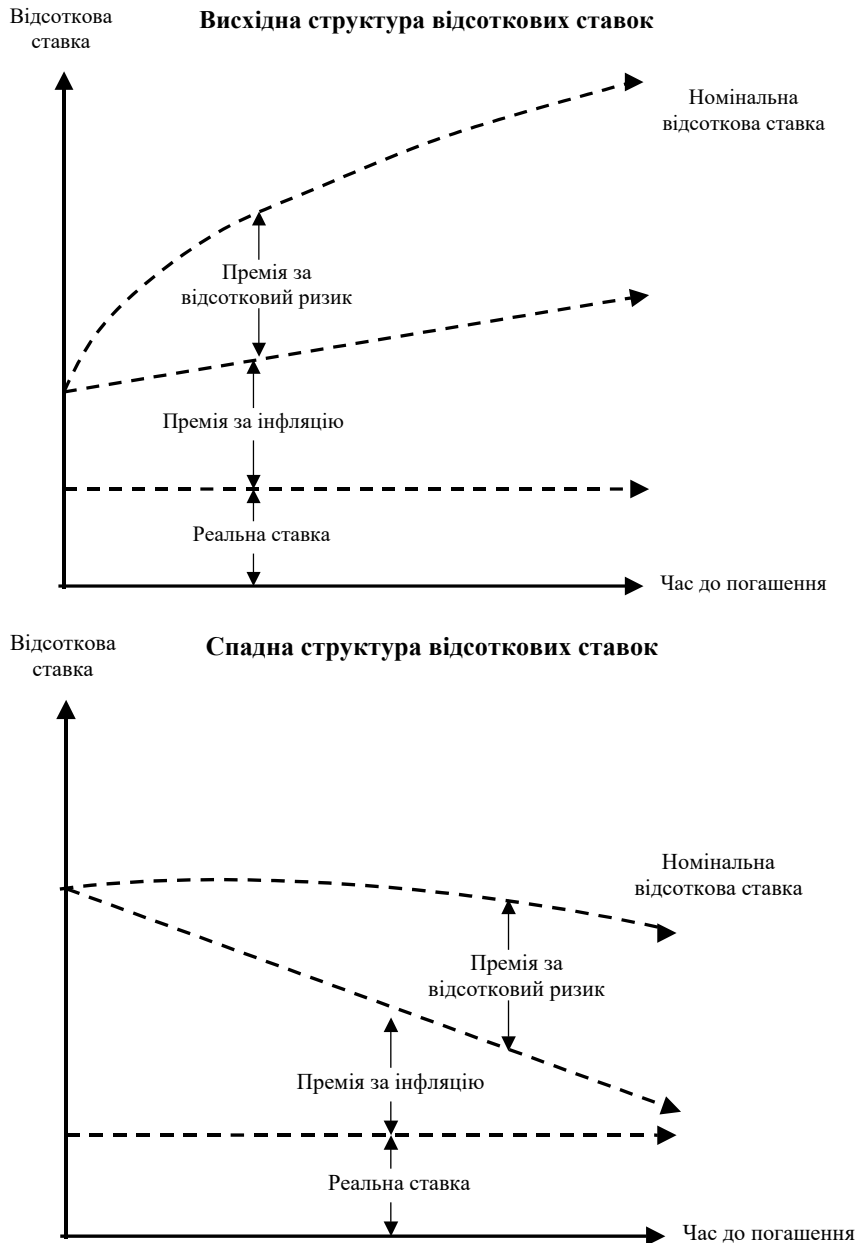

Рисунок 1 – Типи структур відсоткових ставок

Джерело: побудовано авторами

спрацьовує в чистому вигляді, бо інвестори зазвичай вимагають «премію за терміновість» (додаткові гроші за те, що їхні кошти заморожені надовго). Крім того, праця Вебер та Чепмен допомагає зрозуміти, чому реальна поведінка людей часто суперечить таким раціональним економічним моделям через когнітивні упередження [10].

Емпіричні факти підтверджують наявність позитивної премії за відсотковий ризик: за інших рівних умов інвестори вимагають вищої доходності за довгостроковими облігаціями через дві причини. Інвестори погоджуються на нижчу доходність короткострокових цінних паперів з огляду на їх вищу ліквідність, а з іншого боку, позичальники віддають перевагу довгостроковим зобов'язанням, оскільки короткострокові запозичення створюють для них ризик виплати боргу за неспри-

ятливих обставин. Відповідно, за інших рівних умов, позичальники бажатимуть сплачувати вищу ціну за довгостроковий капітал порівняно з короткостроковим. Таким чином, преференції кредитора і позичальника спричиняють нижчі короткострокові відсоткові ставки порівняно з довгостроковими (за інших рівних умов). Ці преференції означають наявність позитивної премії за відсотковий ризик, що зростатиме з кількістю років до погашення [8]. Отже, коли нахил кривої доходності змінюється, то це може означати відмінність майбутніх відсоткових ставок від їх попередньо очікуваного рівня та зміну премії за відсотковий ризик.

Теорію преференцій щодо ліквідності доповнили Фредерік Шейн, Джордж Левенштейн критичним аналізом міжчасового вибору. Вони обґрунтували, що інвестори не використовують єдину ставку дисконту-

вання (як припускає класична теорія), що пояснює, чому премія за ліквідність може різко змінюватися залежно від імпульсивності, очікування майбутніх змін у смаках та здатністю до самоконтролю і чому інвестори іноді віддають перевагу ліквідності при низьких відсоткових ставках [11].

Необхідно також загадати теорії сегментації фінансового ринку, які пояснюють відмінності між відсотковими ставками на активи з різними термінами погашення. Ринки для короткострокових і довгострокових цінних паперів є абсолютно відокремленими (сегментованими), і відсоткові ставки на них визначаються виключно балансом попиту та пропозиції в межах кожного окремого сегмента [9]. Якщо попит на довгостроковий капітал є більшим порівняно з пропозицією такого капіталу, то тоді крива доходності буде висхідною (для ринку короткострокового капіталу є правильним зворотне твердження).

Крім інфляційних очікувань і преференцій щодо ліквідності, а також психологічних факторів на загальний рівень відсоткових ставок і форму кривої доходності впливають фактори макроекономічні рівня, які визначаються монетарною, бюджетною, структурною та міжнародною політиками, зокрема:

- монетарна політика НБУ, оскільки грошова пропозиція значно впливає на економічну активність та інфляцію. При збільшенні грошової пропозиції відсоткові ставки спочатку знижуються, але зрештою більша грошова маса призводить до зростання очікуваної інфляції, а, отже, і відсоткових ставок;

- бюджетний дефіцит, який покривається або шляхом запозичень (що спричиняє підвищення попиту на гроші і, таким чином, їх ціну), або шляхом друкування грошей (що підвищує очікування щодо майбутньої інфляції, також спричиняючи підвищення відсоткових ставок). Таким чином, за інших рівних умов, чим більшим є бюджетний дефіцит, тим вищим буде рівень очікуваних відсоткових ставок. Об'єкт впливу бюджетного дефіциту (довгострокові або короткострокові відсоткові ставки) залежить від характеру його фінансування;

- міжнародні фактори. Оскільки основним джерелом фінансування торговельних дефіцитів є випуск боргових зобов'язань, то більші торговельні дефіцити спричиняють більші обсяги запозичень, підвищуючи, таким чином, відсоткові ставки;

- ділова активність. Як правило, протягом рецесій короткострокові відсоткові ставки знижуються сильніше за довгострокові відсоткові ставки через те, що інтервенції НБУ відбуваються, в основному, на ринку короткострокових фінансових інструментів. Отже, короткострокові відсоткові ставки є більш мінливими за довгострокові відсоткові ставки.

Таким чином, відсоткові ставки є основою механізму розподілу капіталу в аграрному бізнесі, при цьому ціни кожного типу капіталу (відсоткові ставки для боргового та дивіденди і капітальний прибуток для власного капіталів) змінюються з економічними циклами. Так, економічне зростання спричиняє підвищення відсоткових ставок через збільшення попиту на капітал і значний інфляційний тиск. Зазначимо, що у відсотковій ставці відображається середній рівень інфляції за весь період користування капіталом. Наприклад, інфляція, врахована у відсотковій ставці

по однорічній облігації, є очікуваною інфляцією для наступного року, проте інфляція, врахована у ставці по 10-річній облігації, є середнім очікуваним рівнем інфляції для наступних 10 років (якщо точніше, то слід використовувати середнє геометричне значення). Крім того, інфляційні очікування знаходяться у тісній кореляції з динамікою інфляції за останній час.

Інфляція позначається на багатьох аспектах діяльності сільськогосподарського підприємства через наступні явища: зниження вартості окремих матеріальних активів (основні засоби, запаси та ін.); зниження купівельної спроможності грошових та інших фінансових активів (дебіторська заборгованість, нерозподілений прибуток, фінансові інструменти тощо); зниження виробничих витрат, що спричиняє «паперове» зростання прибутку і збільшує податкові виплати; падіння реальних доходів. Таким чином, постійність інфляції та її значний вплив на фінансові результати вимагають постійного урахування її впливу у процесі управління використанням капіталу сільськогосподарського підприємства.

Взагалі, існують два способи корегувань на інфляцію. Згідно першого підходу, всі проектні грошові потоки спочатку виражаються як реальні грошові потоки, а потім вартість капіталу корегується до реальної відсоткової ставки шляхом «очищення» номінальної ставки від інфляційної премії. І хоча даний підхід здається відносно простим, для отримання об'єктивного показника чистої теперішньої вартості необхідно, щоб усі проектні грошові потоки зазнавали рівномірного впливу інфляції, темпи якої відображаються в очікуваній інвесторами доходності. Оскільки ця умова часто не виконується на практиці, то даний метод не набув поширення. Інший підхід полягає у використанні номінальної вартості капіталу з подальшим корегуванням окремих грошових потоків на рівень очікуваної інфляції.

Таким чином, інфляція збільшує невизначеність, або ризик бюджетування капіталу, значно ускладнюючи цей процес. І хоча цей ризик впливає на багато аспектів діяльності підприємства, найсерйознішим є його вплив на доходність капіталу. Крім того, інфляційний ризик є одним з основних факторів фінансової нестабільності і банкрутства підприємства, оскільки втрати, пов'язані з цим ризиком, є найбільш відчутними.

Висновки. З огляду на викладене, головною метою інвестиційної складової фінансового контролінгу сільськогосподарського підприємства є підтримка прийняття управлінських рішень для максимізації вартості аграрного бізнесу та забезпечення ефективного використання капіталу з урахуванням інфляційних та інших галузевих ризиків. Урахування ризиків полягає в об'єктивній оцінці його рівня з метою формування адекватної необхідної доходності операцій, пов'язаних з використанням капіталу, а також мінімізації негативного впливу ризиків на господарську діяльність сільськогосподарського підприємства. Аналіз проблеми оцінки у часі інвестиційної складової фінансового контролінгу сільськогосподарського підприємства дозволяє розробити адаптивні моделі фінансового планування, які враховують нерівномірність грошових потоків в агробізнесі протягом інвестиційного періоду через інфляцій, галузеві та інші ризики.

Список використаних джерел:

1. Назаренко С.А., Колесник Д.В. Проблеми інвестиційної діяльності агробізнесу в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-8>
2. Ареф'єва О. В. Капітальні інвестиції та інвестиційна діяльність у забезпеченні цілей сталого розвитку: сучасні виклики, фінансові інструменти, стимулювання. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2025. № 3. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/91.132>.
3. Томілін О.О., Рудич А.І. Інвестиційне середовище аграрного сектора економіки України: проблеми та перспективи. *Вісник Полтавського державного аграрного університету. Серія «Економіка, управління та фінанси»*. 2025. Вип.4. С.64–68. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdau.eco.2025.4.9>
4. Khrystenko, O., Potochylova, I., & Kertychak, V. Investment strategies for the development of agricultural formations in a crisis economy. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2025. No. 29 (1), pp. 30–44. DOI: <https://doi.org/10.56407/bs.agrarian/1.2025.30>
5. Пазушчан А.В., Черкас В. В. Інвестиційний контролінг як індикатор стабілізації системи антикризової політики підприємства та України у цілому. *Економічний простір*. 2020. №161. С. 78–81. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/161-14>
6. Нагорний Є. Інвестиційний контролінг в управлінні активами аграрних підприємств: секторальна специфіка. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. № 7 (289). С. 294–302. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2025-1-289-294-302>
7. Brigham Eugene F., Michael C. Ehrhardt. *Financial Management. Theory and Practice*. Twelfth Edition. Thomson Higher Education. 2008. 1107 p. URL: <https://nibmehub.com/opac-service/pdf/read/Financial%20Management%20Theory%20&%20Practice.pdf>
8. Kotlan Viktor. The Term Structure of Interest Rates and Future Inflation. *Eastern European Economics*. 1999. Vol. 37 (5). pp. 36–51. URL: <http://www.jstor.org/stable/4380191>
9. Culbertson J.M. The term structure of interest rates. *The Quarterly Journal of Economics*. 1957. Vol. 71, No. 4. Pp. 485–517. URL: <http://www.jstor.org/stable/1885708>
10. Bethany J. Weber & Gretchen B. Chapman. The combined effects of risk and time on choice: Does uncertainty eliminate the immediacy effect? Does delay eliminate the certainty effect? *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. 2005. Vol. 96, Issue 2, Pp. 104–118. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.obhdp.2005.01.001>
11. Shane Frederick, George Loewenstein, & Ted O'Donoghue. Time Discounting and Time Preferences: A Critical Review. *Journal of Economic Literature*. 2002. Vol. 40 (2). Pp. 351–401. DOI: <https://doi.org/10.1257/002205102320161311>

References:

1. Nazarenko S.A., Kolesnyk D.V.(2023) Problemy investytsiinoi diialnosti ahrobiznesu v Ukraini [Problems of investment activity of agribusiness in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*. [Economy and society]. Vol. 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-8>
2. Arefieva O. V. (2025). Kapitalni investytsii ta investytsiina diialnist u zabezpechenni tsilei staloho rozvytku: suchasni vyklyky, finansovi instrumenty, stymuliuвання. [Capital investments and investment activity in ensuring the goals of sustainable development: modern challenges, financial instruments, stimulation]. *Ekonomichnyi visnyk Dniprovskoi politekhniki*. [Economic Bulletin of Dnipro Polytechnic]. Issue 3. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/91.132>
3. Tomilin O.O., Rudych A.I. (2025) Investytsiine seredovyshe ahrrarnoho sektora ekonomiky Ukrainy: problemy ta perspektyvy [Investment environmental in the agricultural sector of Ukraine's economy: issues and prospects]. *Visnyk Poltavskoho derzhavnoho ahrrarnoho universytetu. Seriya "Ekonomika, upravlinnia ta finansy"* [Bulletin of Poltava State Agrarian University. Series "Economics, Management and Finance"]. Vol. 4. Pp.64–68. DOI <https://doi.org/10.32782/pdau.eco.2025.4.9>
4. Khrystenko, O., Potochylova, I., & Kertychak, V. (2025). Investment strategies for the development of agricultural formations in a crisis economy. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*, no. 29 (1), pp. 30–44. DOI: <https://doi.org/10.56407/bs.agrarian/1.2025.30>
5. Pazushchan A.V., Cherkas V. V. (2020) Investytsiinyi kontrolinh yak indykator stabilizatsii systemy antykrizovoi polityky pidpriemstva ta Ukrainy u tsilomu. [Investment controlling as an indicator of stabilization of the system of anti-crisis policy of the enterprises and Ukraine as a whole] *Ekonomichnyi prostir* [Economic space]. Vol. 161. Pp. 78–81. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/161-14>
6. Nahornyi Ye. (2025) Investytsiinyi kontrolinh v upravlinni aktyvamy ahrrarnykh pidpriemstv: sektoralna spetsyfika [Investment controlling in asset management of agricultural enterprises: sectoral specifics]. *Aktualni problemy ekonomiky*. [Actual problems of economics]. no. 7 (289). Pp. 294–302. DOI <https://doi.org/10.32782/pdau.eco.2025.4.9>
7. Brigham Eugene F., Michael C. Ehrhardt. *Financial Management. Theory and Practice*. Twelfth Edition. Thomson Higher Education. 2008. 1107 p. Available at: <https://nibmehub.com/opac-service/pdf/read/Financial%20Management%20Theory%20&%20Practice.pdf>
8. Kotlan Viktor (1999). The Term Structure of Interest Rates and Future Inflation. *Eastern European Economics*. Vol. 37 (5). pp. 36–51. Available at: <http://www.jstor.org/stable/4380191>
9. Culbertson J.M. (1957) The term structure of interest rates. *The Quarterly Journal of Economics*. Vol. 71, No. 4. Pp. 485–517. Available at: <http://www.jstor.org/stable/1885708>
10. Bethany J. Weber & Gretchen B. Chapman (2005). The combined effects of risk and time on choice: Does uncertainty eliminate the immediacy effect? Does delay eliminate the certainty effect? *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. Vol. 96, Issue 2, Pp. 104–118. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.obhdp.2005.01.001>
11. Shane Frederick, George Loewenstein, & Ted O'Donoghue (2002). Time Discounting and Time Preferences: A Critical Review. *Journal of Economic Literature*. Vol. 40 (2). Pp. 351–401. DOI: <https://doi.org/10.1257/002205102320161311>

Rybina Larysa, Maslak Nataliia, Shalyhina Iryna
Sumy National Agrarian University

INVESTMENT COMPONENT OF FINANCIAL CONTROL IN THE AGRICULTURAL SECTOR: PROBLEMS OF ASSESSING IT IN TIME

The article considers the theoretical aspects of the problem of assessing the investment component of financial controlling of an agricultural enterprise over time. The purpose of the study is to analyse the theory of the structure of interest rates, as well as methods of taking into account inflation and interest risks, which, along with other factors, affect the structure of interest rates and the yield curve, and therefore the cost of investments of agricultural enterprises. To achieve this goal, the issue of assessing the time value of investments, types of interest rate structures depending on the term of investments and their impact on investment profitability are analysed. Interest rates are the basis of the mechanism for distributing capital in agricultural business, while the prices of each type of capital (interest rates for debt and dividends and capital gains for equity) change with economic cycles. It is established that investment management requires regular financial and economic calculations related to cash flows in different periods. The key role in these calculations belongs to the concept of the time value of money. According to this theory, the value of cash flows changes over time depending on the required rate of return on the financial market. In addition to inflationary expectations and preferences for liquidity, as well as psychological factors, the general level of interest rates and the shape of the yield curve are influenced by macroeconomic factors determined by monetary, budgetary, structural and international policies. The listed factors are the object of analysis of the investment component of financial controlling of an agricultural enterprise. The need to include mechanisms for minimizing industry and inflation risks in the investment component of financial controlling of an agricultural enterprise has been established. Analysis of the problem of assessing the investment component of financial controlling of an agricultural enterprise over time allows the development of adaptive financial planning models that take into account the unevenness of cash flows in agribusiness during the investment period due to inflation, industry and other risks.

Keywords: investment assessment, investment controlling, agricultural enterprises, inflation, interest rate.

JEL classification: D92, G31, Q12

Дата надходження статті: 18.02.2026

Дата прийняття статті: 11.03.2026

Дата публікації статті: 29.05.2026